

דגם תשובות לשאלון בתנ"ך לבתי הספר העיוניים, מס' 002381, חורף תש"ף

פרק ראשון – בראשית

על הנבחן לענות על שלוש שאלות.

1. פרק ג'

- א. (1) הציוויים שציווה ה': אסור לאכול מן העץ שבתוך הגן/עץ הדעת ואסור לגעת בו.
(2) אסור לגעת בעץ.
- ב. (1) מיהו המסית: הנחש; מיהו הרב: ה'; מיהו התלמיד: נחש.
(2) הנחש היה יכול לטעון כי היה על האדם לשמוע לציווי ה' ולא לדבריו.
- ג. רמב"ן אינו מקבל את הפירוש שהם היו עיוורים לפני שאכלו מפרי עץ הדעת וכעת הם רואים, אלא מציע שהכוונה היא שהייתה להם פחות חכמה וכעת נוספה להם חוכמה.

2. פרק י"ב

- א. (1) לפני היציאה מאור כשדים לארץ הבטיח ה' לאברם שיהיה לעם גדול, מבורך, שה' יהיה בעזרו אחרי הכניסה לארץ כנען הבטיח לו ה' שזרעו יירש את ארץ-ישראל.
(2) אברהם התפלל או האדיר את שם ה' בעולם באמצעות מעשיו, נדודיו, בניית המזבח.
- ב. (1) אירוע שיתרחש לאבות האומה מסמל אירוע דומה שעתיד לקרות לעם ישראל.
(2) שתיים מבין הנקודות האלה: (אברהם / יעקב ומשפחתו) ירידה למצרים בגלל רעב; לקיחת שרה לבית פרעה לקיחת נשי ישראל על ידי מצרים; ה' מעניש את פרעה/המצרים, המצרים/פרעה מעניקים לאברהם/לעם ישראל מתנות; פרעה משלח בנחרצות את אברהם / עם ישראל.
- ג. המסר: כשם שאברהם היה יחידי מול רבים והחזיק בדרכו ובאמונתו, כך גם עם ישראל הקטן לעומת הגויים הרבים צריך להחזיק בדרכו ובאמונתו.

3. פרק י"ח

- א. (1) הצעת אברהם – כל ציטוט מתאים מפסוקים ד'-ה'.
אברהם נתן לאורחים – כל ציטוט מתאים מפסוקים ו'-ח'.
- (2) אברהם הציע מעט לאורחים ונתן להם הרבה, כפי שנוהגים צדיקים.
- ב. (1) בפסוק י"ב שרה אמרה שאברהם זקן, ואילו בפסוק י"ג ה' אומר שהיא אמרה שהיא זקנה. (ההבדל הוא מי הוא זקן שעליו מדובר).
(2) כדי שאברהם לא יכעס על שרה, ה' השמיט את דבריה שאברהם זקן.
- ג. רמב"ם לומד מאברהם שצריך ללוות את האורחים, וזהו חלק החשוב ביותר במצוות הכנסת אורחים שבזכותה זוכים לשכר רב, וזהו חוק שקבע אברהם.

4. פרק כ"א

- א. (1) אוהב את ישמעאל ומרחם עליו – "וירע הדבר מאד בעיני אברהם" (פסוק י"א), הוא נעתר לשרה רק כי ה' מצווה עליו לשמוע לה – "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה" (פסוק י"ב), הוא נותן להגר ולישמעאל לחם ומים – "ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר" (פסוק י"ד), אברהם רואה את ישמעאל כבנו "על אודות בנו".
(2) הנימוק של ה': יצחק הוא הבן הנבחר.
- ב. (1) שרה ביקשה לגרש את ישמעאל משום שהוא ראה את עצמו כבכור הראוי לירושה כפולה של אברהם יותר מיצחק.
(2) "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק" (פסוק י').
- ג. פירוש אחד: שישמעאל חוטא ואינו מתנהג כראוי; פירוש שני: שרה מבקשת ממנו (מאברהם) לגרש את ישמעאל מביטו.

5. פרקים מ"ב-מ"ג

- א. (1) הנימוק לסירוב לשלוח את בנימין למצרים: יוסף ושמעון נעדרים, ואני חושש שגם בנימין ייעלם.
(2) ראובן הציע ליעקב שהוא יערוב בחיי בניו לחזרת בנימין. יעקב סירב להצעה זו.
- ב. (1) קיבל את הצעת יהודה משום שבזמן הצעת יהודה נגמרה להם אספקת המזון ממצרים בניגוד לזמן הצעת ראובן.
אָן: יעקב סומך יותר על יהודה. אָן: בניגוד לראובן יהודה מעלה טענה משכנעת שאם יעקב לא ישלח את בנימין כולם ימותו ברעב.
- אָן: יהודה מציע ערבות ואחריות הגיונית ואילו ראובן הציע ליעקב הצעה קיצונית במחיר דמים.
(2) יעקב מצווה לתת מנחה ליוסף ולהשיב את הכסף כדי לרצות את יוסף.
- ג. שיוסף יחזור אל יעקב.

חלק שני

על הנבחן לענות על שתי שאלות.

6. א. תחילת מלכות חזקיהו (י"ח, א), גלות שומרון (י"ח, י"א), עליית אשור על ערי יהודה (י"ח, י"ג), נאום רבשקה לפני פקיד חזקיהו (י"ח, י"ט), מפלת סנחריב (י"ט, ל"ה).
ב. (1) חזקיהו לא יכול להסתמך על ה' כי חזקיהו הרס את מזבחותיו.
(2) אשור הוא שליח ה'.
ג. (1) ירבעם מבקש למנוע מן העם שלא יעלו לירושלים כדי שהעם לא ייטה אחר מלכות יהודה, וכדי שלא יהרגו אותו (את ירבעם).
(2) הושע היה רשע פחות מקודמיו, ואפשר לעם לעלות לירושלים.
7. א. כל פסוק מתאים יתקבל, המשקף חלוקה בין מעשה לתגובה.
ב. (1) הנביא מצווה על העם לעשות צדק במערכת המשפט ולדאוג לחלשים.
(2) החטא המתואר בפסוק: רמאות במסחר.
ג. אף שהנביא מתאר את עם ישראל כחוטא הוא מכנה אותם בנים.
8. א. (1) עשינו את המוטל עלינו (צמנו) וה' לא נענה.
(2) הצום שהעם נהג לעשות התבטא במעשיים חיצוניים כמו לבוש שק וכפיפת הראש, ואילו הצום הראוי מלווה בתיקון עוולות.
ב. (1) ההלכה הנוגעת לדיבור בשבת: אסור לאדם לדבר בענייניו העסקיים בשבת: "וּדְבַר דְּבָר" (פסוק י"ג).
(2) אם תענג את השבת, תזכה בשכר של עונג מן האל.
ג. מפסוק י"ג: "אם תשיב משֶׁבֶת רגלך עשות חפצך ביום קָדְשִׁי" — צריך להימנע מעשיית מלאכת חול בשבת ולהימנע מיציאה מחוץ לתחום שבת. אָן "וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך וּדְבַר דְּבָר" — הימנעות מעשיית דברי חולין ודיבורי חולין. וּקְרַאת לַשַּׁבָּת עֲנֵג" — צריך להתענג בשבת, אָן "וכבדתו" — צריך לכבד את השבת.
9. א. פעולה א — סתימת המעיינות מחוץ לעיר.
פעולה ב — חיזוק החומות הפרוצות.
פעולה ג — חיזוק המילוא והמגדלים.
פעולה ד — אספקת נשק ותחמושת לחיילים.
פעולה ה — הסדרת פיקוד צבאי.
פעולה ו — כיבוש שטחי הדרום.
לקבל גם: שליחת כסף למלך אשור.

- ב. (1) למרוד באשור או להיכנע.
 (2) למרוד משום שבטח בה', או שבטח בברית עם המצרים.
- ג. (1) פירוש הביטוי: עם ישראל נסמך על מישהו גדול יותר ממלך אשור. מלך אשור נסמך על כוחו הצבאי ואילו עם ישראל נסמך על הקב"ה.
 (2) העם קיבל את דברי חזקיהו.

חלק שלישי

על הנבחן לענות על שאלה אחת.

10. א. (1) המלחים מנסים לחתור ליבשה אחרי שיונה מציע להם להשליך אותו לים.
 (2) אל תעניש אותנו על זריקת יונה לים.
- ב. (1) הקושי: הייתכן שיונה חשב שאפשר לברוח מן הקב"ה? הרי הקב"ה יודע הכול.
 (2) יונה מבקש לחמוק מקבלת הנבואה ולא מן הקב"ה, ולכן הוא בורח לחוצה לארץ ששם אין שורה רוח הנבואה.
11. א. (1) שמחת השבים – פסוקים א-ג, בקשה לשוב לארץ (הגאולה) – פסוקים ד-ו.
 (2) שוב או רנה. שוב מבטאת את החזרה של הגולים לארץ. רנה מבטאת את שמחת השבים לארץ.
- ב. (1) המזמור מתאר את שיבת ציון שמאחרת לזמנו של דוד.
 (2) שתי תשובות לקושי זה: צפה ברוח הקודש; המזמור נכתב על ידי נביאים מאוחרים לדוד.